

приємства в системі господарського механізму.

Світлана Яцишин

Вплив організаційно-технологічних особливостей швейної промисловості на організацію обліку витрат діяльності

Характер, технологія та виробнича структура підприємства виявляють суттєвий вплив на методологію планування та обліку виробничих витрат. Саме тому, ґрунтуючись на особливостях

технології, а також Положеннях (стандартах) щодо витрат виробництва міністерства розробляють галузеві інструкції стосовно даного питання.

Аналіз виробничої структури та особливостей організації і технології швейного виробництва дозволяє зробити висновок про суттєвий вплив на облік витрат в галузі

Особливістю швейного виробництва є його масовий характер, що значно спрощує облік в цілому та створює передумови для використання нормативного методу обліку виробничих витрат. Такою передумовою виступає наявність норм затрат, які задовольняють потреби планування та обліку, що дає змогу до початку виробничого процесу складати нормативну калькуляцію продукту (швейного виробу), а після його завершення на підставі нормативної калькуляції та поточного обліку про відхилення й зміни норм визначити фактичну собівартість продукції.

Основною ознакою нормативного обліку затрат на виробництво є те, що облік провадиться у ході технологічного процесу. Тому будь-які відхилення чи зміни норм виявляються негайно на тій чи іншій операції. Для цього необхідно знати характер технологічних процесів та методологію четирів методу обліку й контролю затрат.

Досліджуючи питання впливу організаційно-технологічних особливостей швейної галузі на облік витрат діяльності, докладніше зупинимось на виробничій структурі підприємства.

Під виробничою структурою підприємства розуміють його внутрішню будову, сукупність виробничих дільниць у їх взаємозв'язку.

Головною частиною виробничої діяльності підприємства є основний виробничий процес по створенню тих видів продукції, для яких воно призначене. Вихідні матеріали запускаються в основний виробничий процес і після його виконання перетворюються у готовий продукт. Наприклад, на підприємствах швейної промисловості у виробничий процес запускаються різні тканини, прикладні матеріали, фурнітура і в результаті відповідних технологічних впливів на ці матеріали утворюється готовий продукт – одяг (пальто, плаття, сорочка, костюм і т.д.).

Значною мірою на формування собівартості продукції впливають методи організації виробничих процесів (МОВ). Вони зумовлюють розташування засобів виробництва на виробничій площі (на тій що існує, чи тій, що проектується). Ідеальним методом організації виробництва є той, який забезпечує економічне виробництво безперервним переміщенням предметів праці за найкоротшим маршрутом. Проблема вибору МОВ виникає кожного разу, коли має місце модифікація (удосконалення) виробничого процесу, продукції, що випускається, придбання нового устаткування тощо.

На підприємствах легкої промисловості відповідно до розташування робочих місць застосовують такі МОВ: цеховий (функціональний), потоковий (предметний).

Головний виробничий процес на підприємстві часто називають основним виробництвом. В залежності від потужності та спеціалізації підприємства, в основному використовується цехова структура, яка передбачає спеціалізацію цехів по окремих технологічних переділах.

На швейних підприємствах у відповідності з економічною доцільністю основне виробництво поділяється на такі цехи: експериментальний, підготовчий, розкрійний, швейний, опоряджувальний. Інколи два останніх цехи об'єднані в один.

Основним завданням експериментального цеху є своєчасна та високоякісна підготовка моделей до запуску у виробництво. Вона виявляється: -у конструкторському та технологічному проопрацюванні нових моделей; -розробці оптимальних режимів технологічних процесів; -нормуванні витрат усіх матеріалів, що використовуються для виробу; -виготовленні лекал, трафаретів, світлокопій; -підготовці технічної документації на модель.

Витрати експериментального цеху знаходять своє відображення у статті «Витрати, пов'язані з підготовкою та освоєнням виробництва продукції» і включаються у собівартість швейних виробів по частинах на протязі встановленого (не більше дворічного) терміну з моменту початку їх серійного або масового випуску виходячи з кошторису цих витрат і кількості продукції, що випускається за цей період. Оскільки швейне виробництво є багатонаменклатурним, період його освоєння – недовготривалим, а витрати порівняно невеликі, то вони плануються і враховуються в складі загальноновиробничих витрат.

Робота даного цеху є специфічною для швейної галузі, з одного боку, та такою, що закладає базу для реалізації нормативного методу обліку виробничих витрат, з іншого. До даної бази відносять нормування витрат тканини, нормування витрат тканини при настиланні, нормування витрачання фурнітури, вати, трудові нормативи тощо.

На підприємствах середньої та малої потужності підготовчий та розкрійний цехи часто об'єднані у підготовчо-розкрійне виробництво (ПРВ). Вищення завдань, що стоять перед швейною промисловістю по збільшенню випуску одягу при одночасному розширенню асортименту та покращенню якості, неможливе без подальшого організаційно-технічного вдосконалення підготовчо-розкрійного виробництва, на частку якого припадає від 12 до 20 % усіх затрат на

виготовлення швейних виробів, близько 14 % чисельності робітників і понад 30 % виробничих площ підприємства. ПРВ є однією із основних підсистем загальної системи організації швейного виробництва. Від рівня технічного оснащення і форм організації підготовчо-розкрійного виробництва в значній мірі залежать затрати на виготовлення одягу, обсяг випуску, якість виробів, успішна робота по розширенню та своєчасному оновленню асортименту, випуск продукції заданого виду.

В підготовчо-розкрійному цеху виконуються усі функції по підготовці до розкрою та безпосередньо розкрій матеріалів (тканини верху, підкладки, прикладних і т.д.). Робота завершується передачею крою в швейні цехи для подальшої обробки та виготовлення швейних виробів. Технологічний процес поділяється на три основні частини: 1) приймання та зберігання матеріалів; 2) підготовка матеріалів до розкрою; 3) розкрій матеріалів

Виготовлення швейних виробів на підприємстві пов'язане з переробкою великої кількості тканин верху, підкладки, прикладних матеріалів. Для покращення їх підготовки до запуску у виробництво і правильного використання на підприємствах створені окремі підготовчі цехи. Завдання підготовчого цеху зводиться до ритмічного забезпечення матеріалами розкрійного цеху. З метою економії матеріалів та покращення їх використання в підготовчому цеху проводиться кількісна та якісна їх оцінка, комплектування, розрахунок кусків. Для розрахунку використання матеріалів останнім часом широко застосовують електронно-обчислювальні машини. Використання нового обладнання в технологічному процесі підготовки тканин та інших матеріалів зумовлює впровадження автоматизованих систем управління технологічними процесами на усіх етапах швейного виробництва.

Особливе значення має створення відповідних запасів матеріалів, що не лише гарантує безперебійну роботу підприємству, але і суттєво впливає на економне використання матеріалів.

Організація технологічного процесу даного цеху включає в себе дві основні частини: 1) приймання та зберігання тканини: приймання від постачальника, розпакування, попереднє зберігання тканини; 2) підготовка тканини до розкрою: контроль якості, вимірювання довжини та ширини кусків, сортування по артикулах та ширинах, крейдування в полотні, передача підготовлених кусків тканини в розкрійний цех.

Таким чином, предметом праці в підготовчому цеху виступає рулон тканини, а об'єктом обліку – партія тканини, підготовлена до розкрою на основі первинного документу – карти розкрою.

Значну питому вагу в загальній трудомісткості швейних виробів займають роботи, що здійснюються у розкрійних цехах швейних підприємств. Це одна із найбільш важливих діляниць виробництва, робота якої визначає якість готової продукції, економію матеріалів. Від діяльності розкрійного цеху в багатьох випадках залежить виконання плану підприємства, реалізація продукції в заданому асортименті.

Завданням розкрійного цеху є виготовлення деталей крою. З цієї метою на більшості сучасних підприємств виконують наступні операції: приймання тканини із підготовчого цеху; настил матеріалів верху, підкладки, прикладу; нанесення контурів деталей на верхнє полотно; клеймування; розсічка настилу; розкрій деталей крою, вирубка; їх контроль, нумерація, комплектація, пакування та зберігання. Тут же заповнюють калькуляційні талони, преїскурантні ярлики, заповнюють маршрутні листи, виконують інші операції.

В швейному виробництві можливі два принципово різні варіанти виготовлення деталей крою, тобто два типи розкрійного виробництва, залежно від застосування безнастильного або настильного розкроювання матеріалів.

Значний вплив на кінцеві результати діяльності як розкрійного цеху, так і підприємства в цілому мають методи настилення – послідовний (кусок матеріалу настиляють в один настил) та паралельний (кусок матеріалу використовують для настилення в різні настили). Останній метод найефективніший він сприяє кращому використанню матеріалів та впровадженню досконаліших потокових методів організації виробництва в розкрійних цехах. В умовах переходу на ринкові відносини раціональне використання сировини та матеріалів має велике значення. Тому актуальною є проблема зменшення витрат тканини та інших матеріалів у виробничому процесі, на його окремих етапах, операціях розкрійного цеху.

Об'єктом обліку, згідно технологічного процесу, виступає скомплектована пачка крою, що передається у швейні цехи для подальшої обробки. З точки зору обліку специфічною та важливою особливістю швейного виробництва виступає поняття комплектності. Тканина розкроюється комплектно. Крій, починаючи з поступлення на зберігання у розкрійному цеху та закінчуючи здачею у швейні цехи, повинен бути комплектною. Це означає забезпечення цих цехів фурнітурою та хутряними приборами. Комплектність різко скорочує кількість об'єктів обліку затрат та полегшує облік у цілому. і навпаки, недодержання комплектності дезорганізовує виробничий процес

Наукові записки

та утруднює облік. Так, наприклад, замість одного показника кількості комплектних виробів необхідно було б окремо обліковувати кількість верху, кількість підкладки тощо.

Швейні цехи призначені для пошиття виробів та кінцевих оздоблювальних операцій. Інколи у цьому ж цеху проводиться пакування готових швейних виробів і передача їх на склад готової продукції. Завданням швейного цеху є забезпечення розміщення, з'єднання деталей у відповідності із технічними умовами при найменших матеріальних та трудових затратах. Робота швейних цехів суттєво впливає на техніко-економічні показники роботи підприємств, а саме на трудомісткість та собівартість. В даних цехах використовується потоковий метод організації виробництва, тобто пошиття виробу розкладається на операції, що виконуються безперервно та послідовно окремими робітниками

При наявності у швейних цехах окремих дільниць підготовчої та монтажної – встановлюються два об'єкти обліку: виготовлений вузол виробу та повністю зшитий виріб.

Заключним етапом швейного виробництва є кінцеве опорядження виробів. Хоча такий процес у загальній технологічній схемі займає невисоку питому вагу, значення його досить велике. Воно виражається в тому, що ці процеси безпосередньо впливають на якість готових виробів і забезпечують їх товарний вигляд.

Об'єктом обліку в опоряджувальному цеху виступає готовий маркований виріб підготовлений до здачі на склад чи до відправки споживачам.

Окрім основних цехів, у складі швейних підприємств виділяють і інші, до яких відносяться допоміжні, підсобні, побічні, обслуговуючі.

Вивчення технологічного процесу у дослідній галузі показує, що не усі цехи швейного виробництва в однаковій мірі впливають на процес формування собівартості продукції. Затрати матеріалів в основному формуються при розкрійному виробництві. Саме тут визначається фактична кількість тканини, що становить основу виробу, а також відходів, які утворюються при розкрюванні тканини.

Формування витрат виробництва пов'язане із здійсненням різноманітних процесів, в результаті яких стає можливим одержання готового продукту. Дослідження цих процесів є вихідною точкою і, можливо, визначальним моментом у справі побудови облікових моделей, які є адекватними щодо реальної структури виробничих витрат.

Література

1. Афанасьєва А.И., Овчинников С.И., Смирнова Л.Н. Управление швейными предприятиями. Организация и планирование производства. -М.: «Легпромбытгиздат», 1990. -432 с.
2. Організація і планування виробництва на підприємствах швейної промисловості (під ред. Адамова В.А.), -К.: «Техніка», 1994.
3. Семянина Е.Н. и др. Экономика, организация и планирование в легкой промышленности. – М: «Экономика», 1992.
4. Степанюк А.А., Петренко С.С. Нормативный учет на швейных и трикотажных предприятиях. -К «Тэхника» 1994.
5. Справочник по организации труда и производства на швейных предприятиях. -М: Экономика 1985.
6. Справочник бухгалтера швейной и трикотажной промышленности (Б.И. Домцев, Горлова, 1991. -332с.

Technology and production structure of enterprise express essential influence on planning methodology and calculation of production expenses. That's why in given article analyse the organization peculiarities, technology and production structure of sewing production, and also their influence on activity expenses calculation organization. Considered forming of production expenses on workshop structure, which provides for workshops specialization on separate technological repartition

Тернопільський державний
педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Серія: економіка

**Випуск 6
2000**

ББК 65

Н-34

Наукові записки Тернопільського державного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка. Серія: економіка. №6, 2000.
– 136 с.

*Друкується за рішенням Вченої Ради
Тернопільського державного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка від 28 листопада 2000 р.
(протокол № 4)*

Редакційна колегія:

О.Д.Василик, доктор економічних наук, професор

А.А.Григорук, кандидат економічних наук, доцент
(головний редактор)

Т.Д.Дудар, доктор економічних наук, професор

С.Л.Дусановський, доктор економічних наук,
професор

Л.М.Литвин, кандидат економічних наук, доцент

Т.Д.Літвінова, кандидат економічних наук, доцент

С.В.Мочерний, доктор економічних наук,
професор

В.М.Олійник, доктор економічних наук, професор

М.С.Палюх, кандидат економічних наук, доцент

М.П.Ткачук, доктор філологічних наук, професор
(літературний редактор)

С.І.Юрій, доктор економічних наук, професор

***Позиція редакції може не збігатися з думками авторів.
Статті друкуються у авторській редакції.
За достовірність викладеного матеріалу відповідальність
несе автор.***

© Тернопільський державний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка.
2000.

© Редакційно-видавничий центр
історичного факультету ТДПУ
«Літопис», 2000.

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВОМ.....	77
<i>Вікторія Грищук-Нікуліна. Тенденції та реалії реформування АПК України на сучасному етапі.....</i>	<i>77</i>
<i>Тарас Дудар, Оксана Лиса, Василь Мельниченко. Організаційно-економічні умови реформування господарських структур і земельних відносин в сільському господарстві Волині.....</i>	<i>81</i>
<i>Михайло Саєнко. Оплата праці, мотивація і трудова активність працівників аграрної сфери в умовах трансформаційної економіки.....</i>	<i>84</i>
<i>Любов Кіпібіда. Проблеми захисту і підтримки малого бізнесу в Україні.....</i>	<i>88</i>
<i>Олена Апілат. Макроекономічне середовище формування туристських послуг ..</i>	<i>90</i>
<i>Іван Сороколіт. Мережа інтернет як середовище для реалізації інноваційних форм маркетингових комунікацій організації.....</i>	<i>96</i>
<i>Володимир Забчук. Роль облікової інформації в управлінні сучасним підприємством.....</i>	<i>101</i>
<i>Ярослав Мех. Моделювання процесів обліку внутрішніх резервів.....</i>	<i>103</i>
<i>Ірина Данилюк, Ігор Прибега. Аудит з використанням комп'ютерів.....</i>	<i>108</i>
<i>Людмила Тринька, Світлана Тріль. Облік витрат за національними стандартами бухгалтерського обліку.....</i>	<i>111</i>
<i>Микола Палюх. Управлінські аспекти організації обліку і контролю виробничих затрат.....</i>	<i>116</i>
<i>Світлана Кашенець. Проблеми обліку капітальних вкладень.....</i>	<i>118</i>
<i>Наталія Домбровська. Управлінський облік відхилень фактичних витрат виробництва від нормативних.....</i>	<i>119</i>
<i>Зеновій Задорожний. Проблеми обліку витрат по утриманню та експлуатації будівельної техніки.....</i>	<i>121</i>
<i>Вікторія Рожелюк. Нормативний метод обліку витрат як складова системи управління підприємством у ринкових умовах.....</i>	<i>123</i>
<i>Лідія Яворська. Собівартість як економічна категорія і особлива форма витрат.....</i>	<i>124</i>
<i>Світлана Яцишин. Вплив організаційно-технологічних особливостей швейної промисловості на організацію обліку витрат діяльності.....</i>	<i>125</i>
<i>Ярослав Костецький. Критерій ефективності фермерського виробництва.....</i>	<i>128</i>
<i>Ірина Яцишин. Аналіз виробничо-економічних показників галузі рослинництва... </i>	<i>130</i>
НАШІ АВТОРИ.....	133